

פרשת ויצא – שלישי

(יח) וַיֹּאחֲבֵב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בִּתְּךָ הַקָּטָנָה:

יח ורחבים יַעֲקֹב, ית רחל; ואמר, אַפְלִתְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים, בְּרַחֵל בִּתְּךָ, זְעִירָתָא.

רש"י אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים. הם ימים אחדים שאמרה לו אמו וישבת עמו ימים אחדים ותדע שכן הוא שהרי כתוב ויהיו בעיניו כמים אחדים: בְּרַחֵל בִּתְךָ הַקָּטָנָה. כל הסימנים הללו למה לפי שהיה יודע בו שהוא רמאי אמר לו אַעֲבֹדְךָ בְּרַחֵל וְשָׂמָא תֹאמַר רַחֵל אַחֲרַת מִן הַשּׁוֹק תִּלְמֹד לומר בתך ושמא תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל תלמוד לומר הקטנה ואף על פי כן לא הועיל שהרי רמיהו:

(יט) וַיֹּאמֶר לָבֵן טוֹב הִנֵּיתִי אֹתָהּ לְךָ מִתְּתִי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שָׁבָה עִמָּדִי:

יט ואמר לָבֵן, טב דאתין יתה לך, מדאתין יתה, לגבר אחרון; תיב, עמי.

(כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי וַיְהִי בְּעֵינָיו כַּיָּמִים אַחֲרָיִם בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ:

כ ופלת יַעֲקֹב, בְּרַחֵל, שִׁבְעַ שָׁנִים; והיו בעיניהו כיומין זעירין, בדרחים יתה.

(כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֵן הֲבֵה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מְלֹאָו יָמִי וְאִבּוּאָהּ אֵלָיָהּ:

כא ואמר יַעֲקֹב לָבֵן הֵב ית אתתי, ארי שלימו יומי פלחני; ואיעול, לותה.

רש"י מְלֹאָו יָמִי. שאמרה לי אמי. ועוד מלאו ימי שהרי אני כן פ"ד שנה ואימתי אעמיד י"ב שבטים וזהו שאמר ואבואה אליה והלא קל שבקלים אינו אומר כן אלא להוליד תולדות אמר כך:

(כב) וַיֹּאסֶף לָבֵן אֶת־כָּל־אִנָּשָׁיו הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ:

כב וכנש לָבֵן ית כל אנשי אתרא, ועבד משתיא.

(כג) וַיְהִי בְּעָרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בָּתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֶיהָ:

כג והוה ברמשא ודבר ית לאה ברתיה, ואעיל יתה לותיה; ועאל, לותה.

כד ויהב לָבֵן לה, ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה, לאמהו.

(כד) וַיִּתֵּן לָבֵן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בָּתּוֹ שִׁפְחָהּ:

כד ויהי בבקר והנה היא לאה. אבל פלילה לא היתה לאה לפי שמסר יַעֲקֹב סימנים לרחל וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי עמדה ומסרה לה אותן סימנים:

(כה) וַיֹּאמֶר לָבֵן לֹא־יַעֲשֶׂה בֶן בְּמִקְוָמוֹ לַתֵּת הַצִּיעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה:

כה ואמר לָבֵן, לא מתעביד כין באתרנא למתן זעירתא, קדם רבתא.

(כו) מְלֹאָ שִׁבְעַ וְאֵת וַנִּתְּנָהּ לְךָ גַּם־אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שִׁבְעַ־שָׁנִים אַחֲרָיוֹת:

כו ואמר לָבֵן, לא מתעביד כין באתרנא למתן זעירתא, קדם רבתא.

כז אשלים, שבועתא דדא; ונתין לך אף ית דא, בפלחנא דתפלח עמי, עוד, שבע שנין אחרנין.

(כז) וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֹא שִׁבְעַ וְאֵת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־רַחֵל בָּתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה:

כז ועבד יַעֲקֹב כין, שבועתא דדא; ויהב ליה ית רחל ברתיה, ליה לאתו.

כט ויהב לָבֵן לרחל ברתיה, ית בלקה אמתיה לה, לאמהו.

(כט) וַיִּתֵּן לָבֵן לְרַחֵל בָּתּוֹ אֶת־בְּלָחָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָהּ:

ל ועאל אף לות רחל, ורחים אף ית רחל מלאה; ופלת עמיה, עוד שבע שנין אחרנין.

רש"י עוד שבע שנים אחרות. אחרות הקישן לראשונות מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה ואף על פי שברמאות בא עליו:

(ל) וַיֵּרָא יְהוָה בִּי־שְׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וַרַחֵל עָקְרָהּ:

ל ויחזא יי ארי סנואתא לאה, ויהב לה עדוי; ורחל, עקרא.

(לב) וַתַּהַר לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה בִּי־רָאָה יְהוָה בְּעֵנָי כִּי עָתָה יִאֲהַבֵּנִי אִישִׁי:

לב ויפלת ארי, וילידת בר, וקרת שמייה ראוּבֵן: ארי אמרת, ארי גלי קדם יי עלבני ארי כען, ורחמני בעלי.

רש"י וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן. רבותינו פרשו אמרה ראו מה בין בני לָבֵן חמי שמכר הבכורה ליַעֲקֹב וזה לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו ולא עוד שלא ערער עליו אלא שבקש להוציאו מן הבור:

(לג) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר בִּי־שָׁמַע יְהוָה כִּי־שְׁנוּאָה אֲנִי וַיִּתֵּן־לִי גַם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן:

לג ויעדיאת עוד, וילידת בר, ואמרת הדא זמנא קדם יי ארי סנואתא אנא, ויהב לי אף ית דיין; וקרת שמייה, שמעון.

(לד) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה הִפַּעַם יָלוּהּ אִישִׁי אֵלָי כִּי־יִלְדֹתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לֵוִי:

לד ויעדיאת עוד, וילידת בר, ואמרת הדא זמנא קרת שמייה, יהודה; וקמת, מלמילד.

לה ויעדיאת עוד וילידת בר, ואמרת הדא זמנא קרת שמייה, יהודה; וקמת, מלמילד.

(לה) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הִפַּעַם אוֹדָה אֹתָהּ יְהוָה עַל־כֵּן קָרָאָהּ שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלְּדָתָהּ:

לה ויעדיאת עוד וילידת בר, ואמרת הדא זמנא קרת שמייה, יהודה; וקמת, מלמילד.

(לו) וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יִלְדָּה לַיַּעֲקֹב וַתִּקְנֶא רַחֵל בְּאַחֲתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הֲבֵה־לִּי בָנִים וְאִם־אֵין מִתָּה אֲנִכִּי:

א ויחזת רחל, ארי לא ילדית ליַעֲקֹב, וקניאת רחל, באחתה; ואמרת ליַעֲקֹב הֵב לי בנין, ואם לא מיתא אנא.

רש"י וַתִּקְנֶא רַחֵל בְּאַחֲתָהּ. קנאה במעשיה הטובים אמרה אלולי שצדקה ממני לא זכתה לבנים: הֵבָה לִי. וכי כך עשה אביך לאמר והלא התפלל עליה: מִתָּה אֲנִכִּי. מכאן למי שאין לו בנים שחשוב כמות:

(יז) וַתִּתֵּן־לוֹ אֶת־בְּלָחָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב:

יז ויהבת ליה ית בלקה אמתה, לאתו; ועאל לותה, יַעֲקֹב.

(יח) וַתַּהַר בְּלָחָה וַתֵּלֶד לַיַּעֲקֹב בֶּן:

יח ויעדיאת בלקה, וילידת בר.

(יט) וַתֹּאמֶר רַחֵל דָּגְנִי אֱלֹהִים וְגַם־שָׁמַע בִּקְלִי וַיִּתֵּן־לִי בֶן עַל־כֵּן קָרָאָהּ שְׁמוֹ דָּן:

יט ואמרת רחל, דגני יי, ואף קביל צלותי, ויהב לי בר; על כין קרת שמייה, דן.

רש"י דָּגְנִי אֱלֹהִים. דגני וחיבני וזכני:

(כ) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בְּלָחָה שִׁפְחָתָהּ רַחֵל לַיַּעֲקֹב:

כ וילידת, זלפה אמתה דלאה, בר תנין, ליַעֲקֹב.

(כא) וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּגֵד בְּגָד וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נָדָב:

כא ואמרת לאה, אמתא גד; וקרת ית שמייה, גד.

יב וילידת, זלפה אמתה דלאה, בר תנין, ליַעֲקֹב.

יג ואמרת לאה תשבחתא הות לי, ארי ככין ישבחוני נשאי; וקרת ית שמייה, אשר.

(כב) וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בָנוֹת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲשֶׁר: